

Rodoreda, agonia de llum

RODOREDA, Mercè.

Agonia de llum.

A cura d'Abraham Mohino i Balet.

Angle Editorial.

Barcelona, 2002.

312 pàgines.

Leio só pelo bonito (Clarice Lispector). És a dir: per les perles. Si convenim que aquestes paraules justifiquen la lectura ben feta d'un bon llibre, no caldria dir res més. Però m'hi doblego sense remordiments, i percebo en cadascun dels poemes que conformen aquesta *Agonia de llum* el clàssic que hi anhela i hi alena.

Som a l'any 1948. Mercè Rodoreda, amb una màquina d'escriure manllevada, comença (n'és la intenció primera) a sonetejar l'*Odissea*, amb la certesa, tal vegada, que esdevindrà un projecte inconclús, en capot, d'apocat que s'apocopa, «car ja el nadó que tot just es descluca / té dintre el pit un puny d'ombra» (la bona literatura conserva el braó –breu en el cas d'un sol vers– fins i tot fora de context). I ho fa, com a bona «bèstia literària» que és (ella mateixa es defineix així), en solitud: «Esquerpa, sola, tota fel i espina, / faig i desfaiç l'absurda teranyina, / al·lucinada del no-res». El món d'Ulisses: una voluntat de donar-se veu a través d'un seguit de màscares (Penèlope, Calipso, Ulisses, Elpènor...). Màscares amb què t'acares. S'escampa la veu per escoltar-s'hi. Per saber-s'hi: «Jo sóc allò que es deixa, allò que fuig i passa». Allò que transcorre i roman com «si fos ala i fos arrel alhora». Ben mirat, ben poca cosa: el «calfred que et ressegueix l'esquena».

Si tota poesia ha d'inaugurar la seva pròpia lectura, al lector li és permès fer i desfer. Per tal de fer net amb. Amb d'altres paraules: la finalitat última de qualsevol lectura fonda es forja en la fosa, raneja en l'apropiació «deguda». Per exemple: «Albes i nits: Ciutat d'enlloc / (on tota cosa va). / Hi he viscut tantes vides / –debades! –. / Pel tomb de l'or tranquil dels gira-sols / tot torna amb tremolors d'onada. / I el dia neix com si volgués morir».

Decasíl·labs i alexandrins d'amor i de mort. Reflexos. Tot «en pretext de mirall». La mort: la nit (de «la

bardissa», la «que et fa més meva», la que dona color als nostres dies, la «verge», la que sanglota, la pantera de la nit), les «arrels d'ombra ben endins del pit», el «retort camí», el «darrer adéu», els «tendres morts», el «riu dels morts». L'amor: «en una bàrbara agonia», el que mina, el «pubis de color de blat segat, el desig excedit pel teu desig d'atreure», el del «dolç combat». El riu dels morts salvat pel riu dels mots, dels mots «que solquen aquesta soledat».

Touchstones. Pedres de toc en l'illa dels lliris vermells, segurament el lloc on «se'n van totes les coses / d'ahir, d'avui, de demà». Un indret on les aixetes degoten plenes d'enyor de mar. On les onades tenen els lloms salats. On se sent (qui mai no l'ha confós amb l'escarniment del *voyeur* de torn?) el xiscle boig de les orenetes. On les magranes es posen a riure roig. On esgarrinxen el furor dels esbarzers.

Bestioles diverses i diversives, la serp que xucla «l'últim somni dels ocells», el cuc a qui un cop de càvec esguerra, el rossinyol «lleig i sol», el fanal verd encès de la cuca de llum, els pètals de rosa bufats en papallona per un àngel, el sísf-escarabat, el treball en grup de les formigues, el despertar engranotat del capgròs, la carn de poc os del colomí, el desencís de la rata davant d'un formatge salat o la vida sense gràcia del gat d'Angora.

Les aquarel·les, aiguades i collages clissen Klee, miren Miró o s'endinsen en Kandinski. Un home jove disfressat d'egipci, una nena amb trenes i amb roba de colors, un home jove amb un ull vermell, un putxinel·li a punt de la dislocació, una dona amb les mans tallades, un moll, vuit tulipes vermelles i una copa amb cireres.

I, finalment, el ping-pong entre Carner (un Carner «en l'edat dels catúfols i els rampells») i Rodoreda. Reclamant l'atenció i el mestratge (una jove veu l'amenaça: «si deixeu els meus desigs insatisfets, si el silenci de l'oblit és l'eco d'aquests mots...»), apedregant-lo de sonets, esperant frisoa el *placet*. Carner, com a indicador –només– d'una «MENA de camí»? Carner, tot i l'elogi («Els 3 sonets són BONS, el vostre sonet és [...] no solament bo, sinó extraordinari, el sonet és excel·lent i per diversos conceptes extraordinari»), i lluny del «sistema no t'hi fixis», sempre hi troba pèls i, fet i fet, fa el fet de l'esmena, perquè no pot «reaccionar davant l'excel·lència sinó per l'exigència...».

Un cop llegit el llibre, una pregunta: desig acomplert o tornat aiguapoll? Entre gibrell i palangana.

Josep Domènech Ponsatí